

PM

Rapport från världsarvskommitténs möte 2009

Datum 2009-09-04

Dnr 302-1773-2009

Avdelning Verkssekretariatet

Författare Jan Turtinen

Sverige deltog i Unescos världsarvskommittés 33:e session i Sevilla, Spanien, 22 – 30 juni 2009. Detta var Sveriges andra möte som ledamot i kommittén. Mötet arrangerades i Sevillas kongress- och utställningscenter. Det invigdes med en högtidlig ceremoni följt av en middag med Spaniens regering som värd. Ordförande var María Jesús San Segundo, Spaniens Unescoambassadör.

Sveriges delegation bestod av Inger Liliequist, Head of delegation, Riksantikvarieämbetet, och Rolf Löfgren, Naturvårdsverket. I den svenska representationen ingick även Hans-Åke Öström, svenska Unescodelegationen i Paris, Helene Nilsson och Pia Erson, Kulturdepartementet, Birgitta Hoberg och Jan Turtinen, Riksantikvarieämbetet.

Den svenska delegationen deltog aktivt i diskussioner och utformning av beslut. Förberedelsearbetet hade vidareutvecklats ytterligare jämfört med föregående år, och utbytet med andra delegationer och observatörer under mötet var generellt sett mer omfattande. Delegationens arbete stärktes ytterligare genom svenska Unescodelegationens deltagande i representationen.

Delegationen deltog i flera informationsmöten, bl.a. kring hållbar turism, arbetsgrupperna för budgetfrågor och världsarvskonventionens framtid och information inför den periodiska rapporteringen av tillståndet i de europeiska världsarven 2012 - 2014. Delegationen träffade även företrädare för den regionala fonden African World Heritage Fund. Varje morgon hölls möten med de nordiska ländernas representanter för förankring av ståndpunkter och värdefullt utbyte av synpunkter och erfarenheter. Den nordiska gruppen bidrog dessutom med synpunkter och underlag i arbetsgruppen för konventionens framtid.

Sverige valdes att vid sidan av Australien och Egypten vara vice ordförande i kommittén till och med kommittémötet 2010. Vice ordföranden för övriga valgrupper väljs i samband med konventionens statspartsmöte (General Assembly) i oktober 2009.

Mötet avslutades med en genomgång av en preliminär rapport med kommitténs beslut. Samtliga dokument och beslut finns på följande adress:
<http://whc.unesco.org/en/sessions/33COM/>.

Punkter på dagordningen

Dagordningen var omfattande. Ett flertal ärenden ledde till långa diskussioner med slutna omröstningar i några fall. Nedan redogörs för några av mötets ärenden och beslut.

Världsarvscentrets verksamhet

Kommittén noterade resultatet av en intern granskning som Unesco gjort av verksamheten vid världsarvscentret. Denna visar på en betydande arbetsbelastning och på att resurserna inte räcker till.

Centret redogjorde för ett urval av de olika program man arbetar med, bl.a. World Heritage Tourism Programme, som för närvarande tar fram rekommendationer och goda exempel på hållbar turism och förslag till hur hållbar turism bör inkluderas i världsarvskonventionens regelverk Operational Guidelines. En workshop kommer att arrangeras i Kina i september. Förhistoria (prehistory) antogs som nytt tematiskt program inom vilket Spanien erbjudit sig att inrätta ett särskilt center. Begreppet "förhistoria" ska emellertid breddas för att även kunna inkludera ursprungsbefolkningar.

Ett förslag till arbetsdelning mellan centret och de rådgivande organen Icomos, IUCN och Iccrom presenterades för kommittén, som kommer att fortsätta diskutera frågan vid nästa kommittémöte 2010. Vidare ska centret utveckla samarbetet med konventioner och andra överenskommelser på kulturarvsområdet och, på begäran av bl.a. Sverige, återkomma med en rapport 2010.

En ny Unescorekommendation för urbana landskap och riktlinjer för världsarven

Unesco har sedan ett antal år diskuterat behovet av ett nytt standardsättande instrument för historiska städer. Frågan om hur man bäst ska hantera utveckling och bevarande har även diskuterats i världsarvskommittén – inte minst av Sverige som efterlyst riktlinjer, förbättrade metoder och instrument för att få till stånd en god balans mellan bevarande och utveckling.

Kommittén uppmanade i sitt beslut Unescos Generalkonferens att fortsätta arbetet med en rekommendation och beslöt att arrangera ett expertmöte med uppgift att ge förslag på hur begreppet "urbana historiska landskap" (Historic Urban Landscape) kan integreras i konventionens riktlinjer. Brasilien erbjöd sig att hålla mötet.

Förstärkt övervakning

Unescos generaldirektör inrättade 2007 en särskild granskningsrutin för hotade världsarv (Reinforced Monitoring Mechanism) för att stärka implementeringen av kommitténs beslut. Centret hade till mötet i Sevilla i uppdrag att granska och analysera detta verktygs effekter och konsekvenser.

I sitt inlägg i diskussionen stödde Sverige centrets slutsats att verktyget ursprungligen avsågs för svårlösta ärenden, men att den nu även tycks används i stället för att föra upp platser på listan över världsarv i fara. Den ökande användningen kostar dessutom både tid och resurser, och kommittén har i flera fall inte bestämt exakt vad som ska göras. De rapporter som lämnas mellan kommittémötena har haft begränsad betydelse för platsernas skydd. En vinst är dock att centret kan informera kommittén om olika förhållanden mellan kommittémötena. Uppfattningen delades av flera ledamöter, varför kommittén beslöt att tillämpa verktyget mer restriktivt. Verktyget ska utvärderas 2011. Sverige fick även gehör för förslaget att avbryta pågående förstärkt övervakning i de världsarv där delegationen bedömde att sådan inte behövdes.

Tillståndet i världsarven

På grund av det stora antalet rapporter om världsarvens tillstånd och skydd (178 stycken) som kommittén hade att ta ställning till begränsades diskussionen till världsarven på listan över världsarv i fara (List of World Heritage in Danger) och till platser som föreslagits för diskussion av centret, de rådgivande och kommittéledamöterna. För övriga platser fattades beslut utan diskussion.

Två naturarv och ett kulturarv ansågs så hotade att de behövde ytterligare internationell uppmärksamhet och stöd genom att föras upp på listan över världsarv i fara:

- Belize Barrier Reef Reserve System (Belize)
- Los Katios National Park (Colombia)
- The Historical Monuments of Mtskheta (Georgien)

Ett kulturarv avfördes från listan över världsarv i fara: the walled City of Baku i Asserbajjan, som drabbats av jordbävning och hotats av utvecklingsverksamhet, vilket statsparten nu anser sig ha kontroll över. Det rådgivande organet Icomos ansåg att ett besök borde göras på platsen för att bedöma läget innan platsen tas av hotlistan, men kommitténs ledamöter valde att göra detta redan vid årets möte. Listan över världsarv i fara upptar nu 31 platser.

Det vid de senaste årens kommittémöten hett omdebatterade brobygget över floden Elbe i Dresden Elbe Valley i Tyskland diskuterades åter igen av kommittén med utgången att platsen ströks från världsarvslistan. Trots beslutet i Quebec 2008 att stryka platsen om inte brobygget avbröts och området återställdes krävdes två slutna omröstningar i Sevilla. Det var förhållandevis jämnt mellan dem som var villiga ge frågan ytterligare tid och dem som ansåg att alla möjligheter att nå en lösning var uttömda. Dörren för ett framtida världsarv stängdes dock inte helt genom att kommittén i sitt beslut välkomnade en eventuell ny nominering av landskapet.

I en generell diskussion om världsarvens tillstånd och skydd pekade Sverige på det oroande höga antalet rapporter och på att många världsarv diskuterades år efter år i kommittén utan att en lösning nåddes. Sverige föreslog proaktiva och reaktiva åtgärder. Högre krav borde ställas på världsarvens skydd vid inskrivningen på världsarvslistan. Skötselplaner borde vara obligatoriskt för samtliga världsarv. Dessutom borde kommittén bruka listan över världsarv i fara mer aktivt som ett positivt verktyg för världsarvens skydd.

Nomineringar till världsarvslistan

Kommittén tog ställning till 37 förslag till nya och utvidgade världsarv. Resultatet blev 13 nya världsarv: 2 natur och 11 kultur. Listan omfattar nu 890 platser i 148 länder.

Nya kulturarv:

- Stoclet House (Belgien)
- The Ruins of Loropéni (Burkina Faso)
- Cidade Velha, Historic Centre of Ribeira Grande (Cape Verde)
- Mount Wutai (Kina)
- Shushtar, Historical Hydraulic System (Iran)
- Sulaiman-Too Sacred Mountain (Kirgizistan)
- The Sacred City of Caral-Supe (Peru)
- The Royal Tombs of the Joseon Dynasty (Republiken Korea)
- The Tower of Hercules (Spanien)
- La Chaux-de-Fonds / Le Locle watchmaking town-planning (Schweiz)
- Pontcysyllte Aqueduct and Canal (Storbritannien)

Nya naturarv:

- The Wadden Sea (Tyskland / Nederländerna)
- The Dolomites (Italien)

Kommittén beslöt även att utvidga tre befintliga världsarv:

- The Great Saltworks of Salins-les-Bains (Frankrike)
- Levoča (Slovakien)
- Tubbataha Reefs Natural Park (Filippinerna)

Information världsarven finns på följande adress: <http://whc.unesco.org/en/list>.

Sveriges nominering av Hälsingegårdar bordlades. Expertorganet Icomos ansåg att ansökan behövde förtydligas i ett antal avseenden. Urvalet av objekt bör ses över, den jämförande analysen med liknande företeelser fördjupas och beskrivningen av förvaltningen utvecklas. Flera ledamöter i världsarvskommittén ansåg att Hälsingegårdarna var mycket intressanta och välkomnade en reviderad ansökan. En eventuell, omarbetad nominering kan tidigast komma upp för beslut igen 2011.

Den svenska delegation kunde notera att kommittén i majoriteten av de ärenden som var föreslagna för återremittering och beslut om tidigast två år (deferral, dvs. att universellt värde har inte bekräftats) valde att bordlägga ärendena med möjlighet till beslut redan nästa år (referral, dvs. universellt värde har bekräftats). Besluten, som alltså gick emot de rådgivande organens rekommendationer, var framförhandlade på politisk väg mellan ledamöter i kommittén och nominerande statsparter.

Sverige valde dock att acceptera och försvara expertorganens utlåtanden när sak- och faktamässiga skäl fanns att följa dessa. Inför föredragningarna av ärendena påtalade Sverige dessutom nödvändigheten av kompletta nomineringshandlingar så att handläggning, värdering och beslut kan göras på ett sätt som är rättvist och som bevarar konventionens trovärdighet.

Hållningen att kommitténs beslut ska vila på professionell grund delas av de nordiska länderna, och Sverige fick stöd även från andra länder för sitt konsekventa agerande på denna punkt.

Transnationella serienomineringar

Kommittén beslöt i Quebec 2008 att konsultera statsparterna och hålla ett expertmöte för att diskutera och finna principer och riktlinjer för hur man bör nominera, finansiera och förvalta världsarv som utgörs av flera separata objekt. Frågan är angelägen eftersom antalet sådana nomineringar ökar. På grund av avsaknad av medel hade dock mötet inte kunnat hållas. Schweiz erbjöds sig att arrangera expertmötet våren 2010 med uppgift att rapportera och lämna rekommendationer till kommittén 2011. Vidare noterade kommittén de slutsatser och rekommendationer från ett möte i Vilm i Tyskland i november 2008 om serienomineringar av naturvärldsarv.

Marina världsarv nytt tema

Expertorganen genomför efter beslut av kommittén tematiska studier på olika områden för att utreda och inspirerar till nya typer av världsarv som kan bidra till världsarvslistans representativitet och balans. I Sevilla välkomnades ett förslag om marina världsarv och som Sverige och en rad andra ledamöter ställde sig bakom. Expertorganet IUCN ska presentera studien för kommittén 2011.

Konventionens framtid

Konventionen antogs av Unesco för snart 40 år sedan och antalet världsarv närmar sig 1000. Australien tog 2008 initiativ till att diskutera konventionens framtid eftersom utvecklings- och förändringsarbete är nödvändigt inför framtiden. En workshop hölls i februari 2009 för att diskutera konventionens arbetsformer, "varumärke" och finansiering. Arbetet fortsatte under mötet i Sevilla i en grupp som var öppen för samtliga statsparter.

Sverige har deltagit aktivt i arbetet, och framhållit att ett ökat ansvarstagande från konventionens statsparter krävs för en representativ världsarvslista, ett förbättrat skydd och förvaltning av världsarven, en minskad arbetsbelastning i Unesco, dess expertorgan och i kommittén och en effektiv användning av Världsarvsfondens medel. För dessa ändamål krävs återhållsamhet i nomineringen av nya världsarv, fokus på bevarandeinsatser i hotade världsarv, ökat regionalt samarbete, kapacitetshöjande insatser i länder med särskilda behov, nya källor till finansiering av insatser, och samverkan med andra internationella bevarandeinstrument, program och fonder. Vidare behöver redskap utvecklas för att bättre kunna följa världsarvens tillstånd, hantera samhällsförändringar och bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.

Kommittén beslöt att ta fram en handlingsplan för det kommande decenniet för diskussion 2010, och inbjöd statsparterna att bidra med konstruktiva förslag på hur konventionsarbetet ska kunna förändras för att få till stånd en hållbar förvaltning av världsarven. Vidare ska kommittén överväga att hålla två möten per år för att ha tillräckligt med tid för diskussioner och beslutsfattande. Fler källor till finansiering behövs. En rapport ska lämnas till General Assembly i oktober 2009.

Nya valregler till kommittén

Unescos generalkonferens beslutade 2007 att tillsätta en arbetsgrupp för att belysa och analysera konsekvenserna av olika modeller för valordning till världsarvskommittén. Gruppen har haft som mål att förenkla och effektivisera valproceduren, och öka statsparternas representativitet i världsarvskommittén.

Seiichi Kondo, Japans ambassadör vid Unesco och ordförande i arbetsgruppen, redogjorde arbetet och det förslag man kommit fram till. De huvudsakliga förändringar som föreslås innebär att: 1) alla valgrupper garanteras minst en plats i kommittén; 2) alla val kommer att ske med endast två röstomgångar; 3) omröstningarna ska vara hemliga. Gruppen förslår också fortsatt reflektion över hur observatörernas roll kan stärkas och understryker vikten av kapacitetsbyggande i länder med behov av detta. Förslaget tas upp för beslut på General Assembly i anslutning till Unescos Generalkonferens.

Budget

Sverige fortsatte arbetet i arbetsgruppen för konventions budget som tillsattes i Quebec 2008. Arbetsgruppen avslutade arbetet under mötet i Sevilla. Fokus har bl.a. legat på att skapa genomsiktighet i budgeten och skaffa beredskap för valutafluktuationer. Även frågor kring ersättningen till de rådgivande organen har ventilerats. Centret ska nu verkställa gruppens rekommendationer och kommitténs beslut. Kommittén uppmanade dessutom Unescos Generalkonferens och styrelse att öka tilldelningen av medel.

General Assembly

Agendan för General Assembly antogs. Mötet äger rum i Paris 23 – 28 oktober efter Generalkonferensen. På dagordningen står bl.a. de nya valreglerna till kommittén samt val av 12 ledamöter, en lägesrapport för den globala strategin, och fortsatt diskussion om konventionens framtid.

Kommande kommittémöten

Nästa kommittémöte kommer att hållas i Brasília med inledning den 16 juli. Diskussion uppstod om lämplig längd på mötet eftersom många ansåg att de föreslagna två veckorna var för långt. 10 till 12 dagar bedömdes vara mer lämpligt. Ett nytt förslag ska presenteras i samband med General Assembly i oktober.

Till ordförande i kommittén t o m mötet i Brasilien valdes Juca Ferreira, Brasiliens kulturminister. Britta Rudolff utsågs till Rapporteur. Från de fem valgrupperna valdes Australien, Egypten och Sverige till vice ordförande i kommittén. Resterade platser tillsätts i oktober.

Kommittémötet 2011 arrangeras i Bahrein.

Synpunkter inför framtiden

Erfarenheterna från kommittémötet i Sevilla visar att Sverige var väl förberett och därför kunde delta aktivt i diskussioner och utformning av beslut. Att Sveriges Unescodelegation ingick i representationen på plats var ett värdefullt tillskott för att hantera den politiska dimensionen.

Förberedelserna och arbetet under mötet kan emellertid utvecklas ytterligare. Bl.a. behöver potentiella politiska kontroverser identifieras i tidigt skede för att kunna hanteras på bästa sätt. De skriftliga underlagen kan förenklas, och delegationen behöver fördjupa kunskaperna i vissa ärenden och möjligen prioritera ytterligare bland dem. Vidare bör delegationen i högre grad uppvakta och diskutera med andra ledamöter och observatörer.

Sverige har nu två av de fyra åren som ledamot i kommittén avklarade, och det är angeläget att utvärdera gjorda insatser och välja väg för de resterande två åren. Delegationen befinner sig nu i ett läge där den behöver inventera och prioritera bland möjliga insatser i kommittén och för världsarven.